

Olla – ei mingit kahtlust – kuid kuidas?

MART RAUDSAAR
Riigikogu Toimetiste
peatoimetaja

Eesti! Sa seisad lootusrikka tuleviku lävel,
kus sa vabalt ja iseseisvalt oma saatust
võid määrata ja juhtida!
Manifestist kõigile Eestimaa rahvastele

Mais sada aastat tagasi murdsid Tsaari-Venemaa väeüksused Aleksei Brussilovi juhtimisel läbi Austria-Ungari rindejoone Ida-Galiitsias ja Bukoviinas ning tungisid enam kui 550 kilomeetrit lääne suunas. Juulis alustasid Prantsuse ja Briti väed pealetungi Somme'i jõe ääres, kasutades maailma ajaloos esimest korda tanke.

Mitte miski ei ennustanud, et vähem kui kahe aasta möödudes on kogu maailmakord muutunud ning välja on kuulutatud Eesti Vabariik. Siiani olid Eesti alad olnud hiiglasliku impeeriumi äärealadeks, millest maailmal polnud aimugi. Seda põnevam on näha, kuidas 1903. aastal välja antud hispaaniakeelsel atlasel, mille ostsin Barcelonast, on ammune omanik kirjutanud meie alale pliatsiga „Livonia” ehk Liivimaa. Ainult riivamisi näeb Eesti alasid saksakeelsel kaardil Enya muusikavideo „On my way home” lõpuosas, kus peategelane sõidab rongiga impeeriumi pealinna Sankt-Peterburgi.

Kunagi varem pole Eesti maailmas olnud nõnda tuntud kui praegu, sada aastat hiljem. Põhjus on lihtne: nüüd me oleme olemas, nüüd oleme nähtaval ka rahvusvahelisel areenil ning oleme seda olnud juba mõnda aega. Seega võib ehk anda meile andeks meie viimaste aastakümnete eksistentsi eesmärgi, olla selleks, et olla.

Kindlasti tõstatab viimaste aastate rahvusvaheline olukord meie jaoks uuesti eksistentsiaalseid küsimusi, ent sellele vaatamata hakkab küsimus – olla või mitte olla? – üha enam asenduma küsimusega: kuidas edasi olla?

Milline peaks olema Eesti visioon või suur narratiiv – kui soovite –, seda arutas Riigikogu Toimetiste vestlusring, kus osalesid tavapäraselt kõigi fraktsioonide esindajad. Vestlusringist koorus välja hulga ideid, kuidas saaks siin turvaliselt elada enesekindel ja jõukas rahvas ka saja aasta pärast. Kõik vestlusringis osalenud nimetasid olulise eesmärgina seda, et eesti rahvas oleks haritud.

Käesolev Riigikogu Toimetiste number tegelebki fookusteemana Eesti tuleviku teemaga ning on tavapärasest esseistlikum. Kirjatükkides on peetud silmas ka kaugemat ajahorisonti, ent on jäädud enamasti detailides siiski ennustatavasse tulevikku, eelseisvasse kümnesse aastasse. Fookusteema jaguneb kolmeks alavaldkonaks: majandus, rahvastik, haridus.

Esmalt, kuna Eesti rikkus ei saa seisneda pelgalt toorainemaa perspektiivis, on äärmiselt oluline tegeleda innovatsiooniga meie majanduses, millest kirjutab Tea Danilov. Talle sekundeerides käsitleb Indrek Tammelaid tootearenduse kui

innovatsiooni lahutamatu paarilise probleematikat.

Teiseks, riiki pole võimalik üles ehitada inimesteta. Loomulikult oleks parim, kui meie sündimus suureneks, ent sisserännukultuurist ja majandusest räägivad Urmas Varblane ja Rein Taagepera. Jättes kõrvale võimaliku sisserännu, saaks paremini kasutada ka meie olemasolevat tööjõudu, kellest vanemaid kui 45-aastaseid ei pea sugugi maha kandma. Sotsiaalsest (tööjõu) innovatsioonist kirjutab Aimar Altosaar.

Kolmandaks, haridus ja teadus võiks olla n-ö lollikindel investeerimiskoht. Kuhu on jõudnud Eesti teadus viimase kahekümne viie aastaga ning kuhu ta võiks jõuda aastal 2051, seda uurib Andres Koppel oma kaasautoritega, nende hinnangul võiks teadus- ja arendustegevus Eestis senisest rohkem silmas pidada ühiskonna ja majanduse huve.

Hariduse teemaga on otseselt seotud veel kaks tähelepanuväärset kirjatükki: „Regionaalsete kõrgkoolide roll kohalikus arengus” ning essee „Kohalik kõrgkool kui parim regionaalpoliitika tööriist”. Esimeses tutvustab TTÜ Kuressaare Kolledži juht Anne Keerberg vastava uuringu tulemusi ning Garri Raagmaa, kes on varem juhtinud TÜ Pärnu kolledžit, toob oma essees hulgaliselt praktilisi näiteid, kuidas on kõrgkoolide probleempiirkondadesse viimine olnud üks tõhusamaid regionaalse arengu meetmeid üldse.

Soovitan väga Raagmaa lugu lugeda, iseäranis haldusreformi võtmes, mille eesmärgiks peaks olema tugevate regioonide kujundamine.

Kavandatava haldusreformiga haakub Kertu Anni magistritöö põhjal kirjutatud lugu haldusreformist Tartu linnaplaneerimise näitel. Headele lugejatele võiks jääda mõtiskluseks küsimused, kas ja kuidas võiks olla võimalik omavalitsusüksusi jagada nõnda, et linnad jääksid linnadeks ja maapiirkond maapiirkonnaks. Kui haldusreform tegeleb eeskätt piiridega ja sellega, mis on maa peal, siis üks Eesti tuleviku olulisi küsimusi on ka meie maavarade

majandamine. Riigikogu Toimetistel on väga hea meel alustada koostööd Eesti Teaduste Akadeemiaga, mille esimeseks viljaks on Dimitri Kaljo jt lugu „Maavarasid tasub majandada”. Haakuval teemal – et meil on tugev teadlaskond, kes võiks tegeleda põhjalikuma maavarade auditiga, on kirjutanud loo Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi nõunik Kalev Kallemets.

Kõigist nende kaante vahel ilmutavatest kirjatöödest ei jõuagi siinkohal rääkida. Aga loomulikult on Riigikogu Toimetiste peatoimetajal väga hea meel, kui senisest rohkem leidub autorite seas ka neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad lisaks vestlusringile võtta sõna esseistidena või suisa teadusartiklite autoritena. Käesolevast numbrist leiab Ants Laaneotsa kirjatüki „Islami umbsõlm Lähis-Idas”, mõni aeg tagasi Postimehes ilmunud teema põhjalik edasiarendus.

Teiseks, pisut ootamatu, kuid mõtlemapaneva esseega esineb uues numbris Igor Gräzin. „Liivimaa – Eesti minevik ja tulevik”, tema essee võib kokku võtta selle ühe vahepealkirja abil. Mida autor sellega mõtleb? Lugege ja avastage juba ise! Igatähis meenub mulle taas pliatsiga kusagil Barcelonas sadakond aastat tagasi kaardile kirjutatud sõna „Livonia”.

Aga vaat, kuidagi ei õnnestu mul praegu juhtkirja lõpetada, selle algust ja lõppu Liivimaa teemaga raamides. Sest rääkimist vajab veel üks väga oluline muudatus Riigikogu Toimetiste elus.

Riigikogu Kantselei, RiTo toimetuse ja kantselei avalike suhete osakonna veebi koordinaatori Kristi Püümanni koostöös on nüüd käivitunud Riigikogu Toimetiste uus veebikeskkond. See ei ole asi iseeneses. Edasiminekut kasutusmugavuses võib võrrelda teatud uute busside tulekuga ühele teatud Eestimaa liinile. Nüüd on kogu tekstikorpuse alates RiTo esimesest numbrist otsitav mistahes märksõnadega, keskkond on väga mugavalt navigeeritav ja mis siin salata, näeb välja lihtsalt ilus!

Nagu ka meie kevadsuvine Eestimaa, nüüd ja loodetavasti saja aasta pärast.